

TEXNOLOGIK TA'LIM METODIKASI

*Andijon davlat pedagogika instituti
Fizika va Texnologik ta'lim kafedrası katta o'qituvchisi vb dotsent*

Mamajonova Guluzro Abdurashidovna

*Andijon davlat pedagogika instituti
Texnologik ta'lim yo'nalishi 302 guruh talabasi*

Abduhalilova Munisa

*Andijon davlat pedagogika instituti
Texnologik ta'lim yo'nalishi 302 guruh talabasi*

Qodirova Nargiza

*Andijon davlat pedagogika instituti
Texnologik ta'lim yo'nalishi 302 guruh talabasi*

Mamasodiqova Gulasal

ANNOTATSIYA: Texnologik ta'lim metodikasi — bu ta'lim jarayonida zamonaviy texnologiyalarni qo'llash va ularni pedagogik jarayonlarga integratsiya qilishni o'rganadigan fan bo'lib, o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada samarali qilishga yordam beradi. Bu metodika o'qitishning an'anaviy uslublarini texnologik vositalar bilan boyitib, o'qitish jarayonini yanada interaktiv va shaxsiylashtirilgan qiladi.

KALIT SO'ZLAR: texnologiya, ta'lim, tarbiya, ijtimoiy faollik, o'quvchilarning bilish faoliyati, o'qitish natijalari, o'qitish metodlari, tadqiqot vazifalari, tadqiqot metodlari, mehnat tarbiyasi, axloqiy tarbiya, ijodkorlik, rivojlanish.

Kirish

Texnologiya ta'limi metodikasi faninig maqsadi talabalarni umumiy o'rta ta'lim maktablarining "Texnologiya" fanini Davlat ta'lim standarti (DTS) asosida tashkil etish va o'qitish, pedagogika, psixologiya va maxsus fanlardan olgan bilimlarini mujassamlashtirgan holda ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil qilish va amalga oshirish yo'llarini bo'lajak texnologiya ta'lim o'qituvchilarini metodikaga oid bilim, ko'nikma va malakalar bilan qurollantirishdan iborat. Texnologiya ta'limi metodikasi fanida talabalar o'qitish printsiplari va mazmuni, shakl va metodlari, texnologik ta'limi yo'nalishi bo'yicha dasturlar mazmuni, texnologiya ta'limi darslari va darsdan tashqari ishlarda o'quvchilarning fikrlash qobiliyatlarini o'stirish, o'quv va metodik adabiyotlarni o'rganish hamda tahlil qilish, darslarni rejalashtirish, me'yoriy hujjatlarni yuritish, texnologiya ta'limi o'quv xonalarining jihozlanishi, pedagogik amaliyotning maqsadi, vazifalari va mazmuni, kurs ishlarini bajarish, o'quv- moddiy

texnik baza tahlili, respublika ta'lim markazi, tashxis markazi faoliyati bilan tanishadilar.

Texnologiya ta'limi metodikasi faninig vazifalari quyidagilar:

- pedagogik-psixologik bilimlarni o'quvchilarda umummehnat va umumkasbiy ko'nikma va malakalarni shakllantirish jarayonida tadbiiq etish;
- talabalarni umumiy o'rta ta'lim maktablarida texnologiya ta'limi fanining maqsad va vazifalari, o'quv rejasida tutgan o'rni bilan tanishtirish;
- pedagogik-psixologik bilimlar, bevosita tanlangan sohalarga va yangi pedagogik, axborot texnologiyalari asosida metodik muammolarni hal etish;
- texnologiya ta'limini o'qitishni tashkil etish hamda uni amalga oshirish metodikasini o'rgatish;
- texnologiya ta'limida qo'llaniladigan didaktik tamoyillar, texnologiya ta'limida o'qitish metodlari va shakllarini o'rgatish;
- texnologiya ta'limi darslarini tashkil qilishni, rejalashtiruvchi hujjatlarni ishlab chiqishni va tahlil qilishni o'rgatishdan iborat.

“Ta'lim to'g'risidagi” qonun va “Kadrlar tayyorlash miliy dasturi”da texnologiya ta'limi faniga oid g'oyalarning aks ettirilishi Kadrlar tayyorlash, ta'lim tizimini o'z rivojida shaxsning madaniyatini shakllantirish, jamiyatdagi hayotga moslashish, kasbiy va ta'lim dasturlarini bilib tanlash hamda keyin o'zlashtirish, jamiyat, davlat, oila oldidagi o'z mas'uliyatini anglab yetuvchi to'laqonli shaxsni tarbiyalash uchun huquqiy, tashkiliy, ruhiy-pedagogik shart- sharoitlarni ta'min etishga qaratilgandir. Bu borada umumta'lim maktablari uchun tayyorlanadigan pedagoglarni va shu jumladan texnologiya ta'limi o'qituvchilarini tayyorlashni tubdan o'zgartirish zaruratini keltirib chiqardi.¹

Ushbu zaruratni keltirib chiqargan ob'yektiv omillar quyidagilardir:

- O'zbekistonning haqiqiy iqtisodiy mustaqilligini ta'minlovchi sharoitlarini shakllantirish;
- xo'jalik yuritishning iqtisodiy mexanizmini takomillashtirishni davom ettirish; bozor iqtisodiyotiga o'tishni tezlashtirish va uni samarasini ko'tarish, respublika iqtisodiyotini xom ashyo ishlab chiqaruvchidan so'nggi mahsulot ishlab chiqarishga yo'naltirilgan ilg'or texnologiyalarni qayta ishlovchiga ixtisoslashtirish;
- texnologiya ta'limidagi iqtisodiyot tarmoqlarini informatsion va ilmiy texnologik resurslarni yaratish va ulardan aktiv foydalanish, yangilanuvchi manbalarni qo'llash asosida qayta tashkil etish;
- texnologiya ta'limi sohasidagi ilmiy-texnikaviy taraqqiyot sura'tlarini ishlab chiqarish sohasida chuqur o'zgartirishlarga olib kelish maqsadida

¹ Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. Тошкент - «Ўзбекистон» - 2016. 61- бет

tezlashtirish;

- aqliy mehnat hissasini oshirish, buning natijasida shaxsning ta'lim saviyasiga uning professional moslashuvi va safarbarligiga qo'yiladigan talablarning oshishi;
- har bir mehnatni kasb egallash ta'lim jarayoni bilan yakunlash shaxsdan fuqaroviy kamolot, ijtimoiy faollik va mas'uliyatni talab etuvchilikni keng demokratlashtirish. Kasbiy tayorgarlikda milliy o'zlikni anglashni oshirish, vatanparvarlikni shakllantirishni, o'z vatani uchun g'ururlanish tuyg'usining, baynalminallik, o'z xalqining boshqa millat va elatlarning milliy-madaniy va tarixiy an'analariga hurmat tuyg'ularini shakllantirishni talab etuvchi respublikaning xalqaro hamjamiyatiga integratsiyalashuvi.

Asosiy qism

Quyida texnologik ta'lim metodikasining ba'zi asosiy jihatlari va usullari keltirilgan:

1. Kompyuter texnologiyalari va IT vositalarining roli:

Kompyuterlar: O'quvchilarga o'quv materiallarini tezda topish, tahlil qilish va taqdimot qilish imkonini beradi. Kompyuterlar o'qituvchilarga ta'lim jarayonini avtomatlashtirish va individual yondashuvni amalga oshirishga yordam beradi.

Elektron darsliklar: Interaktiv darsliklar, video darslar va boshqa onlayn resurslar yordamida materiallar yanada tushunarli va qiziqarli bo'ladi. Bu o'quvchilarga mustaqil ravishda o'rganish imkonini beradi.

O'qitish dasturlari: Turli o'quv dasturlari va ilovalar, masalan, matnli tahrirlash, hisoblash, grafik va simulyatsiya dasturlari yordamida o'quvchilarga murakkab masalalarni osonroq tushunishga yordam beradi.

2. Multimediya texnologiyalari: Video va audio materiallari: O'quvchilarni vizual va eshitish orqali o'rgatish, o'quv materiallarini ko'rsatish va o'rganishga faol jalb qilish.

Animatsiyalar: Animatsiyalar va interaktiv video materiallari yordamida murakkab kontentni sodda va tushunarli tarzda etkazish.

Simulyatsiya va o'yinlar: O'quvchilarga real dunyo muammolarini hal qilishda yordam beradigan o'yinlar va simulyatsiyalar orqali o'rgatish.

3. Onlayn ta'lim va masofaviy ta'lim:

Platformalar va ilovalar: Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams kabi onlayn ta'lim platformalari o'quvchilarga masofaviy tarzda ta'lim olish imkoniyatini yaratadi.

Videokonferensiyalar: O'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasidagi masofaviy aloqani ta'minlash uchun videokonferensiya texnologiyalaridan foydalanish.

Boshqaruv tizimlari: O'qituvchilar va talabalarning ishlashini kuzatib borish, baholarni qayd etish, mashqlarni baholash va ta'lim jarayonini boshqarish uchun tizimlar.

4. Shaxsiylashtirilgan ta'lim

Moslashuvchan o'quv dasturlari: Har bir o'quvchining individual ehtiyojlariga mos ravishda o'quv materiallarini moslashtirish. Masalan, ba'zi o'quvchilar ko'proq vizual materiallarga muhtoj, boshqalari esa eshitish orqali yaxshiroq o'rganadi.

Adaptiv tizimlar: O'qitish tizimlari talabaning ishlash tezligini va o'zlashtirish darajasini avtomatik ravishda tahlil qilib, har bir talabaga moslashtirilgan kontentni taklif qiladi.

5. Interaktiv ta'lim metodlari:

Blended Learning (aralash ta'lim): An'anaviy darslarni va onlayn o'qitishni birlashtirib, o'quvchilarga ham yuzma-yuz, ham masofaviy ta'limni olish imkoniyatini yaratish.

Gamifikatsiya: Ta'lim jarayoniga o'yin elementlarini qo'shish. Bu o'quvchilarni yanada faol va motivatsiyalangan holda o'qitishga yordam beradi.

Virtual va kengaytirilgan haqiqat: VR (Virtual Reality) va AR (Augmented Reality) texnologiyalari yordamida o'quvchilarni virtual dunyolarda o'rgatish, ayniqsa murakkab ilmiy yoki texnik fanlar bo'yicha.

6. Yangi o'qitish metodlarining kiritilishi:

Proyekt asosidagi ta'lim: O'quvchilarga muammoni hal qilish yoki biror loyiha ustida ishlash imkoniyatini berish, bu usul o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini oshiradi.

Blended (aralash) metodlar: An'anaviy ta'lim usullarini va onlayn o'qitishni birlashtirish orqali, o'quvchilarga o'zlashtirish jarayonini yaxshilash imkoniyatini taqdim etish.

7. O'qituvchilarni tayyorlash:

O'qituvchilar uchun texnologik treninglar: O'qituvchilarga yangi texnologiyalarni, onlayn platformalarni va interaktiv vositalarni samarali ishlatishni o'rgatish.

Pedagogik malakani oshirish: O'qituvchilarni innovatsion pedagogik texnikalar va texnologiyalar bilan tanishtirish, ularning ta'lim sifatini oshirish uchun imkoniyatlar yaratish.

8. O'qitishda ma'lumotlarni tahlil qilish:

Ta'lim tahlillari: O'quvchilarning natijalarini tahlil qilish va o'qitish samaradorligini o'lchash uchun statistik va analitik vositalardan foydalanish.

O'qitish strategiyalarini optimallashtirish: O'qituvchilarga o'quvchilarning natijalari va o'qitish jarayonini yaxshilash uchun tizimli tahlil asosida strategiyalar ishlab chiqish.

9. Ma'lumotlar xavfsizligi va axborot texnologiyalari bilan bog'liq masalalar:

Xavfsizlik va maxfiylik: Ta'lim texnologiyalaridan foydalanishda ma'lumotlarni himoya qilish va o'quvchilarning shaxsiy ma'lumotlarini saqlashda xavfsizlik choralari.

Axborot madaniyati: O'quvchilarga axborot texnologiyalaridan xavfsiz va samarali foydalanish bo'yicha malaka oshirish.

Xulosa

Texnologik ta'lim metodikasi orqali ta'lim jarayoni yanada qiziqarli, interaktiv va samarali bo'ladi, o'quvchilarni ilg'or bilim va ko'nikmalar bilan ta'minlaydi. Bu, shuningdek, o'qituvchilarga o'z metodikalarini yangilash va o'qitishni yanada samarali tashkil etish imkoniyatini yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик - ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак. - Тошкент: “Ўзбекистон”, 2017. - 104 б.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси-ни янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги Фармони.// Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари тўплами. - Т., 2017. –Б.39.
3. О‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 15 martdagi Umumiy o‘rta ta’lim to‘g‘risida nizomni tasdiqlash to‘g‘risida”gi 140-sonli Qarori. О‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 6 apreldagi “Umumiy o‘ta va o‘rta maxsus, kasb-hunar talimining davlat ta’lim stan dartlarini tasdiqlash to‘g‘risida”gi 187-sonli Qarori.
4. О‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligining 2017 yil 17-oktyabrdagi 330-sonli “Davlat ta’lim standarti bo‘yicha umumiy o‘rta ta’limning malaka talablarini o‘quvchilar tomonidan o‘zlashtirilishi darajasini va ularning bilimlari sifatini nazorat qilish bo‘yicha baholovchi mezonlarini tajriba-sinovdan o‘tkazish to‘g‘risida” bo‘yruq‘i va uning asosidagi reyting tizimi Muvaqqat Nizomi.